

Gifted Students' Metaphorical Perceptions Of The Concepts Of War And Peace

Fatma Mazman BUDAK, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-0510-6774
Mihriban SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-8456-9258

Abstract

Gifted individuals have different and more complex thinking structures than their peers. This difference enables them to explain abstract and complex concepts more deeply and creatively. In today's world agenda, the concepts of war and peace have become highly debated, especially in the discussions on the parties to the conflict between Israel and Palestine, and the different meanings between the dimensions of these concepts have brought these concepts back to the agenda. The idea that gifted individuals will play an important role in the decision-making mechanisms that will govern states in the future has aroused curiosity about how they perceive the concepts of peace and war. For this purpose, the study aimed to describe the perceptions of gifted individuals about these concepts through metaphors. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the research, data were collected through open-ended questions and analyzed by content analysis. Seventy-three gifted students between the ages of 7-14 attending science and art centers participated in the study.

In the study, it was observed that the participants produced more metaphors about the concept of war than the concept of peace. When the metaphors were categorized, it was determined that the participants emphasized the peace and unifying features of the concept of peace, while they emphasized the destructive and chaos features of the concept of war. In this study, unlike other studies, gifted students associated two opposite concepts with each other and explained war with its social, economic and psychological dimensions.

Keywords: *Giftedness, metaphor, war, peace*

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 26, No 1, 2025
pp. 460-482
[DOI](#)
10.17679/inuefd.1525449

Article Type
Research Article

Received
31.07.2024

Accepted
10.04.2025

Suggested Citation

Budak, F. M & Sönmez, M. (2025). Gifted students' metaphorical perceptions on the concepts of war and peace, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 26(1), 460-482. DOI: 10.17679/inuefd.1525449

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In today's world where science and technology are rapidly advancing, countries need human capital with high innovative thinking skills in order to develop and transform knowledge and technology. We can say that the driving force of human capital is composed of gifted individuals (Özmen and Kömürlü, 2013; Bozatay and Turan, 2023). It is stated that gifted individuals express their thoughts better through metaphors (Koç, 2014). When metaphor studies on gifted individuals are examined, it is seen that concepts such as technology, science, leadership, school, course, BİLSEM, teacher, media, citizenship and democracy are addressed. Despite all these studies, the number of studies examining the perceptions of gifted individuals is still insufficient.

Purpose

The fact that they are considered to be the pioneers of science, technology, thought and art movements that can be considered the turning points of societies (Enç, 1979) and therefore the potential architects of the future that states attribute to them (Çoşkun, 2007) constitute the importance of gifted individuals' perceptions of the concepts of war and peace. Therefore, the aim of this study is to reveal the perceptions of gifted individuals towards the concepts of war and peace through metaphors. In line with this purpose, the following questions were sought to be answered:

1. What are the metaphors developed by gifted students for the concept of war?
2. What are the metaphors developed by gifted students for the concept of peace?
3. Under which categories are the war and peace metaphors of gifted students grouped?

Method

The study was conducted in the phenomenology design, one of the qualitative research types. In this study, the perceptions of gifted students about the concepts of war and peace were tried to be determined through metaphors. This research was conducted with 73 students enrolled in BİLSEM (Science and Art Center) in Tokat province in the spring semester of the 2023-2024 academic year. The research data were collected through a demographic information form and an open-ended questionnaire. The open-ended questionnaire included the statements "war is like, because" and "peace is like, because" to determine the metaphors and their sources. The metaphors created by gifted students about the concepts of war and peace were analyzed through content analysis.

Findings

It was found that gifted students developed 52 metaphors related to the concept of peace. When the frequency of use of the metaphors is analyzed, it is seen that they are love (10), goodness (9), happiness (9), friendship (6), being friends (5), peace (4), flower (4), opposite of war (4), brother (3), respect (3), Atatürk (3), freedom (3), reconciliation of the sulks (3), trust (2), after the fight (2), justice (2), hope (2), pomegranate (2). At the same time, 31 different metaphors has a frequency of use (1).

It was found that gifted students developed 68 metaphors related to the concept of war. When the frequency of use of the metaphors is analyzed, it is seen that there are fight (13), evil (12), two countries/groups/societies/armies/humans and enemies (7), blood, death, weapon, fight, massacre and destruction (3), fear, disagreement, black hole, chaos, resentment, Atatürk, onion and unhappy (2). At the same time, 43 different metaphors has a frequency of use (1).

Based on their common meanings and connotations, 52 metaphors for the concept of peace were categorized into three categories: peaceful (27 metaphors), coexistence (22 metaphors), and unifying (22 metaphors). Based on their meanings and connotations, 68 metaphors related to the concept of war were grouped into five categories: competition-fighting (27), destructive (23), imbalance of power (10), expansionist (7), and chaos (5).

Discussion & Conclusion

In the study, although the number of metaphors produced by gifted students for the concept of war is higher than the number of metaphors produced for the concept of peace, it is thought that this excess will not have a significant effect on the perceptions of the concepts. It is observed that they attribute positive meanings to the metaphors produced for the concept of peace and negative meanings to the metaphors produced for the concept of war. The common metaphors produced for both concepts are Atatürk, older brother, older sister, and cat-dog metaphors. These metaphors are used in the sense that even if there is a fight in the concept of peace, they cannot be separated from each other, that is, war and peace will coexist; in the concept of war, they are used in the sense that there may be disagreements between siblings and that war is a natural phenomenon. This shows that gifted individuals accept the concepts of war and peace as interrelated concepts. It can be said that the metaphors developed by gifted students are consistent with the findings of other studies conducted with normally developing students (Bulut & Koca, 2017; Çapar, 2019; Kanatlı & Schreglmann, 2017; Özden & Meydan, 2021; Şehirli, 2018). In this study, it is seen that gifted students associate the concept of peace with the concept of war and develop opposing metaphors that come after war.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Savaş ve Barış Kavramlarına Yönelik Metaforik Algıları

Fatma Mazman BUDAK, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-0510-6774
Mihriban SÖNMEZ, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0002-8456-9258

Öz

Üstün yetenekli bireyler akranlarına göre daha farklı ve karmaşık düşünme yapılarına sahiptir. Bu farklılık onların soyut ve karmaşık kavramları daha derinlemesine ve daha yaratıcı açıklamalarını sağlar. Günümüz dünya gündeminde savaş ve barış kavramları oldukça tartışılır hâle gelmiş özellikle İsrail-Filistin arasındaki çatışmaların tarafları üzerine yapılan tartışmalarda bu kavramların boyutları arasındaki farklı anlamlandırmalar söz konusu kavramların tekrar gündeme gelmesini sağlamıştır. Üstün yetenekli bireylerin gelecekte devletleri yönetecek karar mekanizmalarında önemli rol oynayacağı fikri, onların gözünden barış ve savaş kavramlarını nasıl algıladıkları yönünde merak uyandırmıştır. Bu amaçla çalışmada üstün yetenekli bireylerin bu kavramlar hakkındaki algıları metaforlar aracılığı ile betimlenmek istenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmış, veriler açık uçlu sorular aracılığıyla toplanmış, içerik analiziyle analiz edilmiştir. Araştırmaya bilim sanat merkezine devam eden, 7-14 yaş arası 73 üstün yetenekli öğrenci katılmıştır.

Araştırmada katılımcıların savaş kavramıyla ilgili barış kavramına göre daha fazla metafor ürettikleri görülmüştür. Metaforlar kategorileştirildiğinde katılımcıların barış kavramının huzur ve birleştirici özelliğine vurgu yaparken savaş ise yok edicilik ve kaos özelliklerine vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak üstün yetenekli öğrenciler iki zıt kavramı birbiri ile ilişkilendirmiş ve savaş kavramını sosyal, ekonomik ve psikolojik boyutlarıyla açıklamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, metafor, savaş, barış

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 26, Sayı 1, 2025
ss. 460-482

[DOI](#)
10.17679/inuefd.1525449

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
31.07.2024

Kabul Tarihi
10.04.2025

Önerilen Atıf

Budak, F. M ve Sönmez, M. (2025). Üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 460-482. DOI: 10.17679/inuefd.1525449

1. Giriş

Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüz dünyasında ülkeler bilgi ve teknolojiyi geliştirecek, dönüştürecek inovatif düşünme becerileri yüksek insan sermayesine ihtiyaç duymaktadırlar. Yapılan araştırmalar ve gelişmiş ülkelerin uygulamaları göz önüne alındığında beşeri sermayenin itici gücünü üstün yetenekli bireylerin oluşturduğunu söyleyebiliriz (Özmen ve Kömürlü, 2013; Bozatay ve Turan, 2023). Üstün yetenekli bireyler, akranlarına göre anlamlı düzeyde üstün performans gösteren, üst düzey mantıksal düşünebilen, karmaşık ilişkileri görebilen, yaratıcı problem çözebilme becerileri yüksek, bir ya da birden fazla alana ilgi duyabilen, kelimeleri incelik kullanabilen ve farkındalık düzeyleri yüksek bireylerdir (Sak, 2020; Yılmaz, 2021). Üstün yetenekli bireylerin bu özellikleri araştırmacıların ilgisini çekmiş ve araştırmacılar olay ve durumlar hakkındaki algılarını belirlemek için çeşitli çalışmalar yapmışlardır (Babaoğlu-Özdemir vd., 2021; Bolat, 2020; Çifçi, 2015; Erişti, 2012; Karabulut vd., 2017; Ogurlu vd., 2015; Oğuz, 2020; Özer-Şanal, 2022; Öztürk vd., 2014; Su, 2021). Üstün yetenekli bireylere yönelik yapılan metafor çalışmaları incelendiğinde teknoloji, bilim, liderlik, okul, dersler ve BİLSEM kavramlarının yoğunlukta olduğu gözlenmiştir (Güney ve Sönmez, 2024). Metafor kullanmanın yaratıcı düşünmeyi desteklediği, bireylere farklı bakış açıları kazandırdığı böylece bireylerin kendilerini iyi ifade edemedikleri birçok durumda metaforları kullanarak daha iyi ifade ettiği yapılan çalışmalarda belirtilmektedir (Koç, 2014). Koca (2012) metaforların insanların nasıl düşündüğünü yansıtan sembolik bir durum olduğunu ifade etmektedir. Oluşturulan metaforların insanların bakış açılarını etkileyerek farklı boyutlara taşıdığı ileri sürülmektedir (Gibbs, 2014; Koç, 2014; Musolff & Zinken, 2009). Deneyimlemediğimiz, daha önce karşılaşmadığımız şeyleri tanımlayamayız mutlaka bir yaşantı geçirmemiz gerekir işte bu noktada yine metafor kavramı karşımıza çıkar çünkü metaforlar “tecrübelerin dili” olarak da ifade edilmektedir (Miller, 1987). Yani metaforlar dünyaya bakışımızı, olay, olgu, kavramlar hakkındaki tecrübelerimiz yoluyla kazandığımız algıları ortaya çıkarırlar. Metafor belirlemenin belki de gelecekte karşılaşılabilecek problemleri çözmede, karmaşık durumlarda farklı bakış açıları geliştirmede etkili olacağı düşünülmektedir (Koç, 2014). Metaforların bu özelliklerinden dolayı üstün yetenekli bireylerin algılarının betimlenmesinde metaforların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Üstün yeteneklilerin geleceğin bilim insanları olacağı varsayımından ötürü çalışmalar fen ve teknoloji, okul, öğretmen, medya (Erişti, 2012; Karabulut vd., 2017; Ogurlu vd., 2015; Özer-Şanal, 2022), vatandaşlık (Özdemir, Aybar-Ercan, vd, 2023) demokrasi (Er ve Ünal, 2015) kavramlarına yönelik algıları üzerine yoğunlaşmıştır. Üstün yetenekli bireyler geleceğe yön verecek siyasi kararların odağında yer alacak liderler olabilir bu anlamda da üstün yetenekli bireylerin karar alma süreçlerini etkileyecek kavramlarla ilgili algılarını araştıran çalışma sayısı hâlâ yetersiz görülmektedir.

Günümüzde yaşanan bilim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak toplum hayatındaki bazı kavramlarda güncelleme ve değişim yaşanmaktadır. Savaş ve barış kavramları bunlardandır. Savaş, şiddet kullanma, kuvvet kullanma, devletler ya da siyasi aktörler arasında gerçekleşen büyük ya da küçük ölçekli fiziksel, zorlayıcı ya da psikolojik şiddet öğeleri içeren bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Clausewitz, 1976 akt. Sokullu, 2019). Barış ise savaşların olmaması ile ilişkilendirilmenin yanı sıra huzur, güven, adalet, eşitlik gibi kavramlarla da açıklanmaktadır (Aktaş, & Safran, 2013). Geçmiş dönemlerden bu yana çok farklı tanımlamalar olsa da insanoğlunun sosyal, siyasal, ekonomik pek çok değişim ve gelişim yaşadığı ve tanımsal pek çok değişikliğin olduğunu söylemek mümkündür. Bilimsel gelişmeler ile savaş ve barışların yönü, açısı ve biçiminin değiştiği görülmektedir. Biliminin insan hayatını kolaylaştırmasının yanında insanlık için tehlikesi de söz konusudur.

Savaş ve barış kavramına ilişkin ilköğretim ve ortaokul öğrencilerinin geliştirdiği metaforları inceleyen Kanatlı ve Schreglmann (2017), öğrencilerinin savaş ve barışa ilişkin en çok duygu kategorisinde metaforlar oluşturduğu, bu kategoride en fazla tekrar eden üç frekans değerinin “kötü bir şey, acımasızlık ve düşmanlık” olduğunu ifade edilmektedirler. Ortaokul öğrencilerinin

savaş kavramına ilişkin kötü olay ve kavga metaforlarını oluşturduğu, aynı zamanda öğrencilerin vatani kurtarma gibi olumlu metaforlar da geliştirdikleri görülmektedir (Arslan vd., 2023). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin barış kavramına ilişkin algılarının incelendiği araştırmada ise en çok tekrar eden metaforların sevgi, saygı, dostluk, arkadaşlık, paylaşmak ve Atatürk olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Çapar, 2019). Barış kavramının evrensel değerler bağlamında incelendiği bir diğer araştırmada ise ortaokul öğrencilerinin güneş, güvercin, orman, su, oksijen köprü metaforlarını en çok tekrar ettiği belirtilmektedir (Çelikkaya ve Seyhan, 2017). Genel anlamda ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin savaş kavramına ilişkin kötü, barış kavramına ilişkin ise iyi metaforlar oluşturduğu görülmektedir (Çapar, 2019; Çelikkaya ve Seyhan, 2017; Kanatlı ve Schreglmann, 2017). Öğretmen ve öğretmen adayları ile yürütülen araştırmalarda da durum benzerdir. Bu araştırmalarda da huzur, güvercin, kardeşlik, anlaşma, mutluluk, çiçek, güneş, su, özgürlük, çocuk metaforları en çok tekrar eden metaforlardır (Bulut ve Koca, 2017; Özden ve Meydan, 2021; Şehirli, 2018). Yapılan çalışmalar tipik gelişen bireylerle gerçekleştirilmiş fakat özel gereksinimli bireyler arasında yer alan akranlarından anlamlı düzeyde farklılıklar gösteren üstün yetenekli bireyler ile yürütülmüş herhangi bir araştırmaya rastlanılamamıştır.

Savaş ve barış kavramlarının tanımlanması küresel sorunlar hakkında kritik düşünme ve farkındalık sağlama fırsatı sunar. Üstün yetenekli bireylerin yaratıcı düşünme ve problem çözme süreçlerindeki belirgin farklılıklar onları hem akademik hem sosyal hayatta başarılı kılabilir öngörüsü olduğu gibi aynı zamanda onları ve çevresindeki insanları da zora sokacak durumları da beraberinde getirebilir. Geçmişte önemli etkileri olan sadece kendilerini değil tüm insanlığı etkileyen kararlar veren liderlerin de üstün yetenekli bireyler olduğu (Enç, 1979; Tortop, 2018) düşünüldüğünde onların ahlaki gelişimlerinin karar alma süreçlerine olan etkileri de araştırılmalıdır. Ancak üstün yetenekli bireylerin ahlak ve karakter gelişimleriyle ilgili yapılan çalışmalar yeterli değildir (Kangal ve Arı, 2013; Tortop, 2018a; Tortop, 2018b; Özbey ve Karduz, 2018). Savaş ve barışa karar verme mekanizmasında yer alabilecek potansiyel geleceğin mimarları öngörüsü (Çoşkun, 2007) bu bireylerin savaş ve barış kavramlarına yönelik algılarının önemini oluşturmaktadır. Bu sebeple çalışmanın amacı, üstün yetenekli bireylerin savaş ve barış kavramlarına yönelik algılarını metaforlar aracılığı ile ortaya çıkarmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üstün yetenekli öğrencilerin savaş kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
2. Üstün yetenekli öğrencilerin barış kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar nelerdir?
3. Üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış metaforları hangi kategoriler altında toplanmaktadır?

2. Yöntem

Araştırmada nitel araştırma türlerinden fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. Fenomenoloji farkında olduğumuz fakat daha derinlemesine bilgi edinmek istediğimiz olgu ve olaylar için kullanılan bir desendir (Yıldırım & Şimşek, 2007; 2013). Bu desende yaşantılar ve deneyimlerden yola çıkarak daha açık anlaşılır olgulara ve bu olguların altında yatan nedenlere ulaşmaya çalışılmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2016). Bu desende yürütülen çalışmalarda kesin sonuçlar elde edilmez ancak belirlenen olgunun daha iyi ve açık şekilde anlaşılmasını sağlar. Bu araştırmada da üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Metafor, en basit tanımıyla bir konu, kavram ya da olguyu açıklamak için benzetmelerden yararlanılmasıdır. Oluşturulan metaforlar yoluyla bir kavram ya da olgunun birey için ifade ettiği anlam daha anlaşılır hale gelmektedir (Gültekin ve Çöğenli, 2014)

Bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında Tokat ili Bilim Sanat Merkezine (BİLSEM) kayıtlı 73 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada olasılığa dayalı olmayan uygun durum örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre uygun durum örnekleme araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine dâhil edilmesinin daha kolay olduğu örnekleme türüdür. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 73 öğrenci araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1.

Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kız	37	50,68
	Erkek	36	49,32
Yaş	7-10	36	49,32
	11-14	37	50,68
Sınıf	2. sınıf	2	2,74
	3.sınıf	21	28,77
	4.sınıf	18	24,66
	5.sınıf	17	23,29
	6.sınıf	11	15,07
	7.sınıf	4	5,47
	Toplam	73	100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin %50,68'inin kız, %49,32'sinin erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Yaşlara göre dağılımı incelendiğinde öğrencilerin %49,32'sinin 7-10 yaş aralığında, %50,68'inin 11-14 yaş aralığında olduğu, sınıf düzeyleri açısından katılımcı öğrencilerin %28,77'sinin üçüncü sınıfa, %24,66'sinin dördüncü sınıfa, %23,29'unun beşinci sınıfa, %15,07'sinin altıncı sınıfa, %5,47'sinin yedinci sınıfa, %2,74'ünün ise ikinci sınıfa devam ettiği görülmektedir.

Araştırma verileri demografik bilgi formu ve açık uçlu soru formu aracılığıyla toplanmıştır. Açık uçlu soru formunda metafor ve kaynaklarının belirlenmesi için "savaş.....gibidir, çünkü" ve "barışgibidir, çünkü" ifadelerini yer almaktadır. Form dağıtılmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve formun nasıl doldurulacağına dair açıklamalar yapılmış ve gönüllü katılım onam formları imzalatılmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına ilişkin oluşturdukları metaforlar içerik analizi yoluyla incelenmiştir. İçerik analizi, veriler içerisinde yer alan önemli kavramların belirlenmesi, bu kavramlardan yola çıkılarak kategoriler ve temaların oluşturulması, kavramlar arasındaki ilişkiyi birebir alıntılar ile yorumlanarak ifade edilmesidir (Büyüköztürk vd., 2009; Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmada verilerin analiz edilmesi sürecinde üstün yetenekli öğrencilerin doldurmuş olduğu formlar tek tek numaralandırılmış, öğrencilere (Ö1, Ö2, Ö3...) kod numaraları verilmiştir. Demografik bilgi formu ve açık uçlu soru formuna eksik bilgi giren bir öğrencinin formu değerlendirmeye alınmamış toplamda 73 öğrencinin verileri değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Barış...gibidir." "Savaş...gibidir." ifadelerine verilen cevaplardan yola çıkılarak geliştirdikleri metaforlar ayrı ayrı kodlanmıştır. Kodlama işlemi sonrası, savaş kavramına ilişkin toplam 70 metafor, barış kavramına ilişkin ise 52 metafor oluşturulduğu görülmüştür. Ardından öğrencilerin ürettikleri metaforların açıklama kısımları

incelenmiş ve açıklamalarda ortak özellikleri bulunan metaforlarla ilgili kategoriler oluşturulmuştur. Barış kavramına ilişkin dört kategori, savaş kavramına ilişkin yedi kategori oluşturulduğu görülmüştür.

Verilerin analizi aşamasında elde edilen veriler şekil ve tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca savaş ve barış kavramlarına ilişkin oluşturulan kodlar kelime bulutu olarak görselleştirilmiştir. Kelime bulutu <https://wordart.com/create> programı kullanılarak oluşturulmuştur.

Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği "görüş birliği formülü" kullanılmıştır. Yazarlar birbirinden bağımsız olarak metaforları incelemiş, kategorilere ayırmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik %99,6 olarak hesaplanmıştır. Görüş ayrılığı olan kod üzerinde konuşularak uzlaşma sağlanmış, kod ve temalara son şekli verilmiştir.

3. Bulgular

Araştırma bulguları üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ve bu metaforlar doğrultusunda ortaya çıkan kategoriler başlıkları altında her iki kavram karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

3.1. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Savaş ve Barış Kavramları İle İlgili Ürettikleri Metaforlar

Araştırmaya katılan 73 öğrenci, barış kavramıyla ilgili 52 metafor, savaş kavramıyla ilgili ise 68 metafor üretmiştir. Oluşturulan metaforlar ve frekans değerleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Barış Kavramına İlişkin Geliştirmiş Oldukları Metaforlar

Barış				Savaş			
Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Sevgi	10	Zeytin Dalı	1	Kavga	13	Asker	1
İyilik	9	Su	1	Kötülük	12	Kin Beslemek	1
Mutluluk	9	Barış Manço	1	İki Ülke/Grup/ Toplum/Ordu/insan	7	Kâbus	1
Dostluk	6	Yürek	1	Ölüm	3	Çakmak	1
Arkadaş Olmak	5	Destan	1	Silah	3	Kardeşim ve Ben	1
Huzur	4	Durdurma Düğmesi	1	Dövüş	3	Canlı	1
Çiçek	4	Fidan	1	Katliam	3	Güçlü	1
Savaşın Zıttı	4	Eşitlik	1	Kan	3	Yarışma	1
Kardeş	3	Kavun	1	Yıkım	3	Aşure Kazanı	1
Saygı	3	Karpuz	1	Korku	2	Mahşer	1
Atatürk	3	Sonucu Doğru Olan Problem	1	Anlaşmazlık	2	Vatani Kurtarmak	1
Özgürlük	3	Yeşeren Dal	1	Kara Delik	2	Can Vermek	1
Küslerin Barışması	3	Sıcak Havalarda Esen Rüzgâr	1	Kaos	2	Az Gülen	1
Güven	2	Doğum	1	Küslük	2	Bir Öğütücü Alet	1
Kavgadan Sonra Olur	2	Pamuk Yastık	1	Atatürk	2	Rakip	1
Adalet	2	Şeker	1	Mutsuz	2	Yemek Kavgası	1
Umut	2	Sarılmak	1	Soğan	2	Oyuncağı Alınan Çocuk	1
Nar	2	Kıyafet	1	Mücadele Etmek	1	Çatışma	1
Birlik Beraberlik	1	Tatlı Elma	1	Düşman	1	İsrail-Filistin	1
Kedi-Köpek	1	Çekirdeğin Tuzlarını Yalamak	1	Hapishane	1	Mezar	1
İyi Niyet	1	Telefon	1	Hayal Kırıklığı	1	Sınav Soruları	1
Hayal	1	Muz	1	Toprak Fethetmek	1	Kedi Köpek	1
Beyaz Kuş,	1	Kitap	1	Adaletsizlik	1	Telefon	1
Bilye	1	Oyun Oynamak	1	Şiddet	1	Kan Davası	1
Aynı Fikirde Olmak	1	Rüya	1	Şehit	1	Tuzak	1

Karıncalar	1			Çiçek Açmayacak Ağaç	1	Vahşilik Barbarlık	1
Düşmanlığın Bitmesi	1	Toplam: 52	110	Yılan	1	Hırs	1
				Akıl Oyunu	1	Tencereye Atılmış Mısır Taneleri	1
				Ordu,	1	Çevre Kirliliği	1
				Greyfurt	1	Zaman Kaybı	1
				Kurnazlık	1	Domates	1
				Turp	1	Vahşet	1
				Çatlak Tahta	1	Zarar Verme	1
				Acı Biber	1		
				Bamya	1	Toplam: 68	117

Tablo 2 incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin barış kavramına ilişkin 52 metafor geliştirdikleri bulunmuştur. Metaforların kullanım sıklıklarının sevgi (10), iyilik (9), mutluluk (9), dostluk (6), arkadaş olmak (5), huzur (4), çiçek (4), savaşın zıttı (4), kardeş (3), saygı (3), Atatürk (3), özgürlük (3), küslerin barışması (3), güven (2), kavgadan sonra olur (2), adalet (2), umut (2), nar (2) olduğu görülmektedir. Aynı zamanda 31 farklı metafor (kedi-köpek, birlik beraberlik, iyi niyet, savaştan sonra gelen, beyaz kuş, bilye, aynı fikirde olmak, karıncalar, düşmanlığın bitmesi, rüya, hayal, zeytin dalı, su, Barış Manço, yürek, destan, bir durdurma düğmesi, fidan, eşitlik, kavun-karpuz, sonucu doğru olan problem, yeşeren dal, sıcak havalarda esen rüzgâr, doğum, pamuk yastık, şeker, sarılma, kıyafet, tatlı elma, çekirdeğin içindeki tuzları yalamak, telefon, muz, kitap, oyun oynamak) bir kullanım sıklığı (1) olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin barış metaforuna ilişkin geliştirdiği metaforlar kelime bulutu olarak şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Barış Metaforu Kelime Bulutu

Tablo 2 incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin savaş kavramına ilişkin 68 metafor geliştirdikleri bulunmuştur. Metaforların kullanım sıklıklarının kavga (13), kötülük (12), iki ülke/grup/toplum/ordu/insan ve düşman (7), kan, ölüm, silah, dövüş, katliam ve yıkım (3) korku, anlaşmazlık, kara delik, kaos, küslük, Atatürk, soğan ve mutsuz (2) olduğu görülmektedir. Aynı zamanda 43 farklı metafor (zarar verme, şiddet, şehit, adaletsizlik, mücadele etmek, hapisane, hayal kırıklığı, toprak fethetmek, çiçek açmayacak ağaç, akıl oyunu, ordu, asker, kin beslemek, kabus, çakmak, kardeşim ve ben, canlı, güçlü, yarışma, aşure kazanı, mahşer, vatani kurtarmak, can vermek, az gülen, bir öğütücü alet, rakip, yemek kavgası, oyuncağı alınan çocuk, çatışma, üzüntü, mezar, sınav soruları, kedi köpek, telefon, kan davası, tuzak, vahşilik barbarlık, hırs, tencereye atılmış mısır taneleri, çevre kirliliği, greyfurt, zaman kaybı, kurnazlık, domates,

	yalamak (1), Telefon (1), Muz (1), Kitap (1), Oyun oynamak (1), Rüya (1), Hayal (1), Ödemesiz bir gün (1)		(1), Düşman (1), Şehit (1), İsrail-Filistin (1), Mücadele etmek (1), Vatanı kurtarmak (1), Akıl oyunu (1), Toprak fethetmek (1), Ölüm (1), Can vermek (1), Mutsuz (1)
Birliktelik anlamında 22	İyilik (3), Küslerin barışması (3), Savaşın zıttı (3), Kavgadan sonra olan (2), Arkadaş olmak (1), Sevgi (1), Saygı (1), Özgürlük (1), Adalet (1), İyi niyet (1), Düşmanlığın bitmesi (1), Su (1), Kardeş (1), Destan (1), Çiçek (1), Dostluk (1), Kedi-Köpek (1), Sonucu doğru olan problem (1), Yeşeren dal (1), Doğum (1), Kıyafet (1), Bilye (1),	Yok edicilik anlamında 23	Kötülük (6), Kan (3), Korku (2), Ölüm (2), Yıkım (2), Öğütücü bir alet (1), Katliam (1), Kaos (1), Tuzak (1), Tencereye atılmış mısır taneleri (1), Hapishane (1), Silah (1), Dövüş (1), Kurnazlık (1), Hayal kırıklığı (1), Domates (1), Vahşilik barbarlık (1), Çatlak tahta (1), Yılan (1), Çiçek açmayacak ağaç (1), Acı biber (1), Bamya (1), Soğan (1)
Birleştirici anlamında 22	Sevgi (5), Arkadaş olmak (4), Dostluk (3), Mutluluk (3), Atatürk (3), Çiçek (2), Huzur (2), Kardeş (2), Nar, (2), Saygı (1), Karıncalar (1), Zeytin dalı (1), Yürek (1), Fidan (1), Umut (1), Güven (1), Eşitlik (1), Adalet (1), Kavun (1), Karpuz (1), Savaşın zıttı (1), Barış Manço (1)	Yayılmacı anlamında 7	Kara delik (2), Atatürk (2), Ordu (1), Asker (1), Dövüş (1), Çakmak (1), Çevre kirliliği (1),
		Güç dengesizliği anlamında 10	İki ülke/grup/ toplum/ordu/insan (3), Kötülük (2), Kavga (2), Kin beslemek (1), Adaletsizlik (1), Canlı (1), Vahşet (1), Yarışma (1), Güçlü (1), Zarar verme (1)
		Kaos anlamında 5	Aşure kazanı (1), Mahşer (1), Kaos (1), Yıkım (1), Turp (1)
		Diğer 8	Kâbus (1), Mutsuz (1), Zaman kaybı (1), Kan Davası (1), Mezar (1), Çatışma (1), Oyunağı alınan çocuk (1), Soğan (1)

Kategoriler oluşturulurken öncelikle metaforlar içerdikleri anlam bakımından incelenmiş ve ortak anlamlı metaforlar sınıflandırılmıştır. Bu aşamada bazı metaforların birden fazla anlamda kullanıldığı görülmüş ve farklı kategoriler içerisinde anlamlarına bakılarak kodlanmıştır. Daha sonra kavramlarla ilgili daha önce yapılmış çalışmaların oluşturdukları kategoriler listelenmiştir. En son aşamada hem kavramların asıl anlamlarından hem de oluşturulan metaforların anlamlarından yola çıkılarak her iki kavram için kategorileştirme işlemi bitirilmiştir. Barış kavramına ait üretilen 52 metafor içerdikleri ortak anlam ve çağrışımlarından hareketle; huzur veren anlamında (27 metafor), birliktelik anlamında (22 metafor), ve birleştirici anlamında (22 metafor) üç kategoride toplanmıştır. Savaş kavramına dair 68 metafor ise içerdikleri anlam ve çağrışımlardan hareketle; rekabet-mücadele anlamında (27), yok edicilik anlamında (23), güç dengesizliği anlamında (10), yayılmacı anlamında (7) ve kaos anlamında (5) beş kategoride toplanmıştır. Savaş kavramı ile ilgili oluşturulan 8 metafor anlam bakımından hem birbiriyle hem de diğer kategorilerle uyumadığı için diğer kategorisinde belirtilmiştir. Her iki kavramla ilgili metaforların kategorileri ayrı başlıklar altında açıklanmıştır.

3.2.1. Barış Kavramına İlişkin Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Huzur veren anlamında barış kategorisi

Bu kategori, barış kavramının asıl anlamından hareketle ve katılımcıların duygu çağrışımları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Kategori içerisinde iyilik (6), mutluluk (6), sevgi (4), huzur (2), özgürlük (2), dostluk (2), güven (1), saygı (1), umut (1), birlik-beraberlik (1) gibi duygu ve değer çağrışımlarının yanı sıra; beyaz kuş (1), çiçek (1), durdurma düğmesi (1), pamuk yastık (1), şeker (1), tatlı elma (1), telefon (1), muz (1) ve ödemesiz bir gün (1) gibi nesne benzetmeleri de yer almaktadır.

En sık tekrarlanan ve duygu-değer çağrışımı yapan “iyilik” ve “mutluluk” metaforu örnekleri;

Ö39: *Barış iyilik gibidir. Çünkü insanlar savaş olmadan beraber daha mutlu yaşarlar.*

Ö49: *Barış iyiliktir gibidir. Çünkü silah yoktur toplumlar zarar görmez ve huzurludurlar.*

Ö19: *Barış mutluluk gibidir. Çünkü insanları mutlu eden neşelendiren birine karşı duyduğu sevgiyi anlatan şeydir.*

Barışı “sevgi” ve “huzur” metaforlarıyla açıklayan örnekler şunlardır:

Ö58: *Barış sevgi gibidir. Çünkü Barış her zaman iyidir insanlar barış sayesinde iyi anlaşır birbirine güvenir ve kimse üzgün ve umutsuz olmaz kimse ya da hiçbir yer yıkılmaz.*

Ö7: *Barış huzur gibidir. Çünkü insanlar güvenle uyurlar.*

Barış kavramının nesne metaforu örnekleri;

Ö27: *Barış durdurma düğmesi gibidir. Çünkü savaş biter ve zarar görmeyiz.*

Ö3: *Barış beyaz kuş gibidir. Çünkü havalarda uçuşan beyaz kuşlarla dolu bir yer yemyeşildir, kimse bağırıp kötü sözler söylemediği bir dünyadır beyaz bir kuş.*

Ö57: *Barış ödemesiz bir gün gibidir. Çünkü insan huzurlu ve kafası rahattır.*

Ö73: *Barış kasmayan telefon gibidir. Çünkü insanı eğlendirir, rahatlatır, huzur verir.*

Ö69: *Barış tatlı bir elma gibidir. Çünkü en kötü anları unutmamızı sağlar.*

Birliktelik anlamında barış kategorisi

Bu kategori içerisinde oluşturulan metaforlar, savaş ve barış kavramlarını iç içe- beraber açıklayan, her iki kavramın ardışıklığını ve zıtlıklarını ifade eden ve kavramları birlikte ele alan anlamlardan oluşmaktadır. Kategori içerisinde iyilik (3), sevgi (1), saygı (1), çiçek (1) ve özgürlük (1) metaforları tekrar eden metaforlar içerisinde yer almaktadır. Kavramların ardışıklığını ifade eden metaforlar; küslerin barışması (3), kavgadan sonra olan (2), düşmanlığın bitmesi (1), yeşeren dal (1) ve doğumdur (1). Kavramların iç içe –beraber olduğu anlamında, kardeş (1), kedi-köpek (1) ve sonucu doğru olan problem (1) metaforları kullanılmıştır. Metaforlara ait bazı örnekler aşağıdadır.

Ö12: *Barış iyilik gibidir. Çünkü iki veya ikiden fazla varlığın arasındaki sorunu çözer hem kendi düşmanına iyilik yapmış olur ve belki düşmanı onun çok yakın bir dostu olur.*

Ö10: *Barış saygı gibidir. Çünkü savaştan sonra insanlar birbirine daha saygılı davranırlar.*

Ö4: *Barış küslerin barışması gibidir. Çünkü kavga olunca birbirimize küser sonra hatamızı anlar tekrar arkadaş oluruz.*

Ö6: *Barış savaşın zıttıdır gibidir. Çünkü insanları bir araya getirir insanlar barıştığında daha mutlu olur.*

Ö42: Barış yeşeren dal gibidir. Çünkü savaş sonrası kırılan dal hayata tutunur.

Ö67: Barış bilye gibidir. Çünkü her barış masum değildir ve sonu savaştır.

Ö17: Barış su gibidir. Çünkü ateşi söndürür.

Ö44: Barış doğum gibidir. Çünkü savaşlar olmasa barış da olmaz. Savaş barışı doğurur.

Ö29: Barış kedi köpek gibidir. Çünkü hem kavga ederler hem de beraber oynamaya devam ederler.

Ö40: Barış sonucu doğru olan problem gibidir. Çünkü problemde verilenler birbiriyle uyumlu ise çözümü doğrudur.

Ö21: Barış kardeşim ve ben gibidir. Çünkü kavga etsek de ayrılmayız.

Ö66: Barış kıyafet gibidir. Çünkü kıymeti varlığında değil yağmurda yani savaşta bilinir.

Ö25: Barış çiçek gibidir. Çünkü farklı çiçekler nasıl bir bahçede birlikte uyum içerisinde güzelse barış da insanları farklılıklarıyla bir araya getirir ve çeşitlilikten doğan güzellik ve birliktelik yaratır.

Birleştirici Anlamında Barış Kategorisi

Bu kategorisi içerisinde sevgi (5), arkadaş olmak (4), dostluk (3), mutluluk (3) metaforlarının yanı sıra birleştiricilik anlamlarında açıklanan Atatürk (3), nar (2), çiçek (2), karıncalar (1), yürek (1), Barış Manço (1) gibi metaforlardan oluşmuştur. Bu kategoriye ilişkin öğrenci ifadeleri aşağıda yer verilmiştir.

Ö36: Barış sevgi gibidir. Çünkü barışta sevgi ile kurulan dostluk arkadaşlık vardır.

Ö1: Barış sevgi gibidir. Birçok kişinin birbirleriyle anlaşması birbirlerine saygılı olması için birbirini sevmesi gerekir.

Ö55: Barış arkadaş olmak gibidir. Çünkü barış ve arkadaşlık karşılıklı saygı ve empati gerektirir. Tıpkı iyi bir arkadaşlığın kurulmasında olduğu gibi barışında devam edebilmesi için sabır ve hoşgörüyle desteklenmesi gerekir.

Ö46: Barış dostluk gibidir. Çünkü dostlar insanlara hayatında yardımcı olur beraber daha güçlü olurlar kendilerini yalnız hissetmezler.

Ö59: Barış dostluk gibidir. Çünkü dostlar birbirinden farklıdır ama birlerinin kötü huylarını değiştirebilirler. Ortak karar alabilirler.

Ö26: Barış mutluluktur. Çünkü barışın olduğu yerde herkes mutludur, beraberdur.

Ö45: Barış nar gibidir. Çünkü insanlar bir nardaki tanecikler gibi bir arada yaşar.

Ö11: Barış karıncalar gibidir. Çünkü karıncalar birbirleriyle anlaşılır ve ayrılmazlar.

Ö18: Barış Barış Manço gibidir. Çünkü Barış Manço'nun şarkıları gibi barış da insanları bir araya getirir kültürleri birleştirir.

Ö71: Barış çiçek gibidir. Çünkü çiçekler insana huzur verir rahatlatır. Barışta da insanlar bir arada mutlu ve huzur içinde yaşarlar.

Ö23: Barış yürek gibidir. Çünkü yürek vücudumuzun en önemlim organıdır ve diğer organlara kan pompalayarak onların görevlerini yapmasını sağlar.

Ö9: Barış Atatürk gibidir. Çünkü yurttaki sulh cihanda sulh sözüyle ülkelerin barış şemsiyesinde yaşamalarını istemiştir.

3.2.2. Savaş Kavramına İlişkin Metaforların Oluşturduğu Kategoriler

Rekabet/Mücadele anlamında savaş kategorisi

Savaş kavramının iki veya daha fazla ülke/grup/toplum/ordu/insan arasında yaşanması, rekabet, mücadele gibi sebeplerden kaynaklanması gibi anlamlarını ifade eden kavga (11), iki ülke/grup/ toplum/ordu/insan (4), anlaşmazlık (2), küslük (2), dövüş (1), rakip (1), düşman (1), mücadele etmek (1) gibi metaforlardan oluşturulmuştur. Bu kategorinin içerisinde aynı zamanda kutsal mücadele ve ele geçirme anlamlarını çağrıştıran şehit (1), İsrail-Filistin (1), vatani kurtarmak (1) ve toprak fethetmek (1) gibi metafor da bulunmaktadır.

Ö1: Savaş kavga gibidir. Çünkü ir kişiyle başka birinin bir olay karşısında birbirlerine düşünmeden yaptıkları şey kavga etmektir savaşta da insanlar düşüncesizce davranır.

Ö14: Savaş kötü amaçlar için yapılan kavga gibidir. Çünkü savaşta kavgalar bir ülkeyi ele geçirmek için yapılır.

Ö5: Savaş iki ülke gibidir. Çünkü aslında iki ülkeyi yönetenler anlaşamadığında birbiriyle savaşır.

Ö50: savaş iki insan gibidir. Çünkü iki ülkenin kavga etmesi ile savaş çıkar aynı iki insanın kavga etmesi gibi.

Ö22. Savaş anlaşmazlık gibidir. Çünkü ülkeler anlaşamadıkları zaman savaş açarlar.

Ö10: Savaş küsmek gibidir. Çünkü savaş ve küsmek birbiriyle anlaşamamaktan ortaya çıkar.

Ö56: Savaş dövüş gibidir. Çünkü her ikisi de içinde fiziksel şiddet barındırır ve insanlara zarar verir.

Ö4: Savaş birbirine rakip insanlar gibidir. Çünkü ülkeler de birbirlerini her konuda geçmek için rekabet eder ve bazen savaş çıkar.

Ö54: Savaş düşman gibidir. Çünkü insanlar birbirinden nefret ettiğinde savaş çıkar.

Ö39: Savaş mücadele etmektir. Çünkü savaşta yenilmemek ve hayatta kalmak için mücadele verirsın.

Ö21: Savaş kardeşlik gibidir. Çünkü kardeşler arasında da bazen rekabet ve anlaşmazlık nedeniyle sorunlar yaşanabilir.

Ö29: Savaş yemek kavgası gibidir. Çünkü mesela aslan karnını doyurmak için ceylana saldırır onunla çatışmaya girer savaş da ülkelerin bir şeyi elde etmesi için yapılır.

Ö53: Savaş greyfurta benzer. Çünkü acıdır sevmeyiz ama hayat için yeriz. Savaş insanlık için kötüdür ama ülkeler ayakta kalmak için savaşır.

Ö33: Savaş sınav soruları gibidir. Çünkü savaşta düşmanlar kazanmak için mücadele ederler sınavlarda da öğrenciler sınavı kazanmak için savaşır.

Ö18: Savaş İsrail ve Filistin gibidir. Çünkü bu iki ülke arasındaki çatışma nedeni dindir. Müslümanlara zulüm yapılmaktadır.

Ö3: Savaş şehittir gibidir. Çünkü haklı olunan, ülkesini korumak için yapılan savaşlar vardır ve bu savaşlarda can verenler şehit olur.

Ö34: Savaş toprak fethetmek gibidir. Çünkü savaş kötü bir şeydir ama devletler güçlenmek için topraklarını genişletmek ister. Aynı Osmanlı devletinin yaptığı gibi.

Yok edicilik anlamında savaş kategorisi

Bu kategori savaş kavramının, insanlara zarar veren, ölümüne sebep olan, ülkeleri-toplumlari yıkan, insanlar arasında korkuya neden olan anlamlarını içeren metaforlardan oluşturulmuştur. Kategori içerisinde kötülük (6), korku (2), ölüm (2), yıkım (2), , katliam (1), hayal kırıklığı (1), vahşilik barbarlık (1), gibi savaşın insanlar üzerinde yarattığı etkileri duygu olarak ifade eden metaforların yanı sıra; öğütücü bir alet (1), tencereye atılmış mısır taneleri (1) çatlak tahta (1), yılan (1), çiçek açmayacak ağaç (1), acı biber (1) gibi nesnelerle savaşın yok ediciliği anlamını içeren metaforlar da yer almaktadır.

Ö59: Savaş kötülüktür gibidir. Çünkü savaşta milyonlarca kişi ölür ve atılan bombalar ve mermiler hem doğaya hem tarihi eserlere büyük zarar verir. Doğaya zara vermek ve insan öldürmek kötülüktür.

Ö52. Savaş kötü birşeydir insanlara kötülük gibidir. Çünkü insanlar savaşlarda canlarını yitirirler ve ülkeler yok olur.

Ö58: Savaş korku gibidir. Çünkü savaşan askerler canlarını kaybetmekten korksalarda meydanı terk etmezler düşmanlar evlerine ulaşmasın diye, sevdiklerine zara vermesin diye.

Ö36: Savaş ölüm gibidir. Çünkü her ikisinde de yok olursun, acı ve hüznü getirir.

Ö37: Savaş yıkımdır gibidir. Çünkü savaşta binalar yıkılır, toplumlar, insanlar yok olur.

Ö65: Savaş katliam gibidir. Çünkü savaşlarda düşmanlar canı bir şekilde birbirlerini öldürürler. İçlerinde masum bebeklerde vardır.

Ö27: Savaş öğütücü bir alet gibidir. Çünkü savaş başladığında düşman ordular önlerine çıkan tüm canlıları yok ederler.

Ö45: Savaş tencereye atılmış mısır taneleri gibidir. Çünkü savaş sırasında atılan bombalar aynı mısırların patlarken sağa sola sıçraması gibi sivillerin üzerine de atılarak onları öldürür.

Ö69: Savaş çatlak tahta gibidir. Çünkü tahta bir kere çatladığında onarılamaz tekrar dümdüz olamaz savaşta da ölen insanlar geri gelmez.

Ö70. Savaş yılan gibidir. Çünkü savaşta düşmanlar bir yılan gibi sinsice saldırır ve insanları öldürür.

Ö72: Savaş acı biber gibidir. Çünkü biberi yedikten sonra ağızımızdan o tat gitmez canımızı yakar savaşlarda da sevdiklerimi kaybedince canımız yanar.

Ö71: Savaş bir daha çiçek açmayacak ağaç gibidir. Çünkü savaşta kaybettiğimiz şeyleri bir daha geri getiremeyiz.

Yayılmacı anlamında savaş kategorisi

Bu kategori savaş kavramının sadece belirli bölgelerdeki yaşayanları ya da belli ülkeler arasında yaşanmadığını yayılarak diğer insanları da olumsuz etkilediği anlamlarını ifade eden metaforlardan oluşmaktadır. Kategori içerisinde, kara delik (2), Atatürk (2), ordu (1), asker (1), dövüş (1), çakmak (1), çevre kirliliği (1) olarak yedi metafor bulunmaktadır. Savaşın yayılmacı anlamını ifade eden metaforların sayısı az olduğundan tüm metaforlara ait örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır.

Ö66: Savaş kara delik gibidir. Çünkü sadece yanındakileri değil herkesi etkiler.

Ö63: Savaş Atatürk gibidir. Çünkü Çanakkale savaşında sadece biz değil dünyanın öbür ucundaki Anzaklar da savaşa katılmıştı. Yani savaşlar tüm herkesi etkiler.

Ö9: Savaş ordu gibidir. Çünkü savaş zamanlarında ülkedeki her erkek askere alınır. Savaş sadece bir ülkeyi etkilemez savaş zamanında orduda da her kesimden insan yer alır.

Ö16: Savaş asker gibidir. Çünkü savaşlar sınırları genişletmek için yapılır ama her zaman ordu içerisinde savaşan askerler aynı milletten değildir farklı milletlerden insanlarda bu olan savaştan etkilenir ve asker olur ve hatta ölür.

Ö20: Savaş dövüştür gibidir. Çünkü mesela insanlar dövüşürken onları ayırmaya çalışanlar da dövüşe dâhil olup zarar görebilirler. Savaşlarda da masun insanlar zarar görür.

Ö17: Savaş çakmak gibidir. Çünkü her yeri yakar.

Ö46: Savaş çevre kirliliği gibidir. Çünkü bir bölgedeki kirlilik sadece orayı değil dünyanın her yerini etkiler, çevre kirliliği de savaş gibi insanların hepsini etkiler.

Güç dengesizliği anlamında savaş kategorisi

Bu kategori, savaşlarda kazanmanın da kötü sonuçlar doğurabileceği, ülkelerin savaşırken eşit koşullara sahip olmadığı, kadınların ve çocukların etkilendiği gibi savaş kavramının içerdiği anlamlardan yola çıkılarak oluşturulmuştur. İki ülke/grup/toplum/ordu/insan (3), kötülük (2), kavga (2), kin beslemek (1), adaletsizlik (1), canlı (1), vahşet (1), yarışma (1), güçlü (1), zarar verme (1) gibi 10 metafordan oluşan bu kategoriye ait örnek ifadeler şunlardır:

Ö13: Savaş iki devlet gibidir. Çünkü savaşlar iki ordu arasında yapılır ama bazen sayı olarak diğeri azdır ya da teknoloji olarak biri üstündür ve diğerini bombalar Gazze-İsrail savaşında olduğu gibi İsrail'in arkasında çok devlet var.

Ö12: Savaş kötülük yapmak gibidir. Çünkü savaşın kazananı olmaz savaşı yenseniz bile başkalarına verdiğiniz zarardan ötürü insanlar bunu unutmaz ve tarihte hep kötü hatırlanırsınız. Katil olursunuz insanları öldürdüğünüz için.

Ö32: Savaş kavga gibidir. Çünkü kavga edenleri çocuklar gördüğünde bundan korkarlar psikolojik olarak etkilenirler savaş gören çocuklar da hiçbir suçları yokken anne-babasını kaybederler ve çok üzülürler.

Ö42: Savaş kin beslemektir gibidir. Çünkü birisi size bilmediğiniz bir sebepten kin besleyip düşmanlık yapabilir ve sizin kötülüğünüzü ister. Savaşlarda da çocuklar ailelerini bilmedikleri sebeplerden kaybederler.

Ö23: Savaş yarışma gibidir. Çünkü savaşın kazananı mutlaka diğerinden güçlüdür. Aynı yarışmada kazananın da bilgide üstün olduğu gibi.

Ö68: Savaş vahşet gibidir. Çünkü galip taraf mutlu olur geride olan üzülür.

Kaos anlamında savaş kategorisi

Bu kategori savaş kavramının kalabalıklık, karışıklık, bilinmeyen karanlık bir tarafının olması anlamlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Kategoride yer alan metaforlar aşure kazanı (1), mahşer (1), kaos (1), yıkım (1), turptur (1).

Ö24: Savaş aşure kazanı gibidir. Çünkü savaşlarda her milletten karışık insanlar vardır ve savaş meydanları kalabalıktır.

Ö49: Savaş mahşer gibidir. Çünkü savaşlarda halk düşmandan kaçır ve bir karışıklık oluşur mahşer zamanında da insanlar kaçarır.

Ö7: Savaş kaos gibidir. Çünkü savaş zamanlarında toplumsal düzen bozulur.

Ö35: Savaş yıkım gibidir. Çünkü savaşlar insanların geleceğini yıkar, onları umutsuzluğa sürükler. Mesela ülkelerinde durumları iyi olan insanlar savaş zamanlarında başka ülkelere kaçır herşeylerini kaybederek.

Ö62: *Savaş turp gibidir. Çünkü turp toprağın içinde yetişir görünen kısmından onun ne kadar büyüklükte çıkacağını tahmin edemeyiz. Savaşlarda da insanların neler yaşayacağını bilemediğimiz gibi.*

Diğer kategorisi

Savaş kavramı ile ilgili oluşturulan 8 metafor anlam bakımından hem birbiriyle hem de diğer kategorilerle uyuşmadığı için diğer kategorisinde belirtilmiştir. Kâbus (1), mutsuz (1), zaman kaybı (1), kan davası (1), mezar (1), çatışma (1), oyuncağı alınan çocuk (1), soğan (1) metaforları bu kategori içerisinde yer almaktadır.

Savaşı kâbusa benzeten katılımcı savaşın etkilerinden kurtulmanın zor olduğuna vurgu yapmıştır. Ö15, *“Savaş kâbus gibidir. Çünkü savaş bitsede insanlar unutmaz aynı kâbusun etkisinden kurtulamadığımız gibi”*. Savaşı kan davasında benzeten Ö40, *“Kan davası gibi savaşlarında günümüzde anlamını yitirmiştir”* ifadesiyle savaşın gereksiz olduğunu belirtmiştir. Oyuncağı elinden alınan çocuk metaforunu kullanan Ö30, *“Büyük insanlar için çocuğun ağlaması saçma gelebilir ama kendini suçladığı için ağlamıştır. Savaş yaşayan insanların halinden de yaşamayanlar anlamaz”* ifadesiyle savaş yaşayan insanların psikolojisine vurgu yapmıştır. Oluşturulan diğer metaforlar da benzer şekilde savaşın diğer kategorilerine uymayan farklı anlamlarını içermektedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada üstün yetenekli bilsem öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile incelenmiştir. Bu kapsamda 73 üstün yetenekli öğrenci barış kavramına ilişkin 52, savaş kavramına ilişkin 68 metafor geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforlar ve metaforların açıklamalarından yola çıkılarak barış kavramına ilişkin metaforlar 3 kategori, savaş kavramına ilişkin metaforlar 5 kategori altında toplanmış ve bulgular doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin savaş kavramına ilişkin oluşturduğu metafor sayılarının barış kavramına göre daha fazla olduğu ancak bu fazlalığın kavramlara ilişkin algılarda çok fazla etkisi olmadığı düşünülmektedir. Barış kavramına ilişkin oluşturulan metaforlardan frekansı yüksek olanlar sevgi (10), iyilik (9), mutluluk (9), dostluk (6), arkadaş olmak (5), huzur (4), çiçek (4), savaşın zıttı (4) gibi metafor türü olarak olumlu metaforlardan oluştuğu yani katılımcıların bu kavrama olumlu anlamlar yükledikleri söylenebilir. Savaş kavramına ilişkin en sık tekrar eden metaforların ise kavga (13), kötülük (12), ölüm (3), silah (3), dövüş (3), katliam (3), kan (3) ve yıkım (3) gibi olumsuz olduğu görülmüştür. Her iki kavramla ilgili oluşturulan ortak metaforlar Atatürk, kardeş ve kedi-köpek metaforlarıdır. Bu metaforlar anlamları bakımından incelendiğinde; kardeş metaforu barış kavramı içerisinde kavga edilse bile birbirinden ayrı kalamayarak birleşecekleri yani savaş ve barışın birlikte var olacağı anlamında kullanılmıştır; savaş kavramı içerisinde ise savaşın nedenlerine vurgu yapılarak kardeşler arasında da anlaşmazlıkların olabileceğini ifade etmektedir. Kedi köpek metaforları benzer şekilde barış içerisinde birlikte var oldukları anlamında savaş içerisinde ise savaşı doğan bir olgu olduğu anlamında kullanılmıştır. Bu durum üstün yetenekli bireylerin savaş ve barış kavramını aslında birbirleriyle ilişkili kavramlar olarak kabul ettiğini düşündürmektedir. Ortak bir diğer metafor olan Atatürk metaforu ise savaş kavramının içinde olumlu olarak kullanılmıştır.

Üstün yetenekli öğrencilerin geliştirmiş olduğu metaforların tipik gelişim gösteren öğrencilerle yürütülen diğer araştırma bulgularıyla örtüştüğü söylenebilir. Tipik gelişim gösteren öğrencilerle gerçekleştirilen araştırmada barış kavramını öğrenciler sevgi, saygı, mutluluk, arkadaş, Atatürk, çiçek gibi ortak kavramları kullanarak açıkladıkları görülmektedir (Çapar, 2019; Kanatlı ve Schreglmann, 2017). Barışı bir değer olarak ele alan ve ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmalarda geliştirilen metaforların güvercin, çiçek, güneş, orman, su, oksijen (Çelikkaya ve Seyhan, 2017) olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin barış kavramını somut ve yaşamsal kavramlar kullanarak açıkladığı görülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin

somut kavramların yanı sıra soyut kavramları da kullandığı ve diğer çalışmalardan farklı olarak çok çeşitli kelimeler ile metaforlar oluşturduğu görülmektedir. Bu durumun üstün yetenekli öğrencilerin kelime repertuarının çok çeşitli olması ve kelimeleri inceliklerle kullanabilmeleri gibi özelliklerinden kaynaklandığı söylenebilir. Genel anlamda ilkököl ve ortaokul öğrencilerinin barış kavramına ilişkin olumlu metaforlar oluşturduğu söylenebilir (Çapar,2019; Çelikkaya ve Seyhan, 2017; Kanatlı ve Schreglmann, 2017). Öğretmen ve öğretmen adayları ile yürütülen araştırmalarda da durum benzerdir (Bulut ve Koca, 2017; Özden ve Meydan, 2021; Şehirli, 2018). Bu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin barış ile savaş kavramlarını zıt anlamlı olarak değerlendirdiği ve barış kavramını savaştan sonra gelen bir olgu olarak ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Araştırmanın ikinci bulgusu üstün yetenekli öğrencilerin savaş kavramına ilişkin oluşturduğu metaforlara ilişkindir. Savaş kavramına ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin en sık tekrar eden metaforlarının kavga, kötülük, kan, ölüm, silah, dövüş, korku, zarar verme, anlaşmazlık, İki ülke/grup/toplum/ordu/insan, düşman, şiddet, şehit, küslük, Atatürk, adaletsizlik, katliam, mücadele etmek, hapishane, hayal kırıklığı, toprak fethetmek, kaos, yıkım, kara delik, çiçek açmayacak ağaç ve soğan şeklinde olduğu görülmektedir. Diğer metaforların ise akıl oyunu, ordu, asker, kin beslemek, kâbus, çakmak, kardeşim ve ben, canlı, güçlü, yarışma, aşure kazanı, mahşer, vatani kurtarmak, can vermek, az gülen, bir öğütücü alet, rakip, yemek kavgası, oyuncağı alınan çocuk, çatışma, üzüntü, mezar, sınav soruları, kedi köpek, telefon, kan davası, tuzak, vahşilik barbarlık, hırs, tencereye atılmış mısır taneleri, çevre kirliliği, greyfurt, zaman kaybı, kurnazlık, domates, turp, vahşet, çatlak tahta, yılan, acı biber, bamya, İsrail-Filistin olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin oluşturduğu metaforların savaş kavramına anlamsal olarak bakmanın yanı sıra savaş öncesi, sırası ve sonrasını düşünerek betimlemeler yaptıkları görülmektedir. *“Acı biber, bamya ve soğan”* benzetmesi bunun bir örneğidir. Savaşın acı biber gibi insanın canını yaktığına, bamyanın fiyatının yüksek olması ile ekonomiye, soğanın doğrandığında gözleri yaşartması ile duyguların dışı vurumuna vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu metaforla üstün yetenekli öğrenciler, savaşın can acıtıcı olmasının yanında insanları ve toplumları sosyal, ekonomik ve psikolojik anlamda etkilediğini belirtmektedir. Bu bulgu araştırmayı diğer savaş metafor çalışmalarından ayırmaktadır (Arslan vd., 2023; Kanatlı ve Schreglmann, 2017). Diğer araştırmalardan ayıran bir diğer nokta ise üstün yetenekli öğrencilerin güncel haberleri takip etmeleridir. Savaş kavramına ilişkin oluşturdukları İsrail-Filistin metaforu bunun bir örneğidir. Verilerin toplandığı süreçte hâlâ devam etmekte olan savaş üstün yetenekli öğrencilerin güncel haberleri takip ettiğini göstermektedir. Bu bulgu üstün yetenekli öğrencilerin birden fazla alana ilgi duyabilme ve farkındalık düzeylerinin yüksek olmasıyla açıklanabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise üstün yetenekli öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına ilişkin geliştirdikleri metaforların ortak özellik bakımından hangi kategoriler altında toplandığına ilişkindir. Üstün yetenekli öğrencilerin barış kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar üç kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler huzur veren, birliktelik ve birleştirici kategorileridir. Tipik gelişim gösteren ilkököl ve ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirilen farklı bir çalışmada barışın birleştirici özelliği, yaşamsal özelliği, gelişim ve değişim özelliği, toplumsal özelliği kategorilerinin oluşturulduğu görülmektedir (Çapar,2019). Kanatlı ve Schreglmann, (2017) ise barış kavramını duygu, kişi, doğa, renk, nesne ve dini sembol kategorilerinde bir araya getirmiştir. Bu araştırmanın huzur veren ve birleştirici kategorileri ile diğer araştırma bulgularının paralellik gösterdiği söylenebilir. Fakat birliktelik kategorisi yönünden farklılaştığı görülmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler savaş ve barış kavramının birlikte anlam kazandığını, biri olmadan diğerinin bir anlamı olmayacağını ifade eden metaforlar üretmişlerdir. Bu metaforlar arasında kırılıp yeşeren dal, bilye, doğum, kardeşim ve ben sayılabilir. Açıklamaları incelendiğinde bir döngüde devam ettiğinde anlam kazandığı (kırılmak-yeşermek, dönen bilye), birinin sonucunun diğerini doğurduğu, her ne kadar ayrı kavramlarmış gibi görünse de iki kardeş gibi birbirinden ayrılamadıklarına ilişkin metaforlar üretmişlerdir. Bu durumun, üstün yetenekli öğrencilerin olay ve olgulara farklı perspektiften bakabilme özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilerin savaş kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları kavga, kötülük, ölüm, silah, korku, şiddet gibi olumsuz kavramlarla ilişkilendirdikleri görülmüştür. Arslan ve diğerlerinin (2023) ortaokul öğrencileriyle yürütmüş olduğu çalışmada da öğrenciler savaş metaforunu kötü olay, kavga, düşman, kıyamet, ölüm gibi olumsuz kavramlarla açıklamıştır. Benzer şekilde her iki çalışmada da savaş metaforlarının aynı zamanda vatani kurtarmak için girilen kutsal bir mücadele olarak olumlu anlamda da kullanıldığı görülmüştür. Benzer sonuçlar tipik gelişim gösteren öğrenciler üzerinde çalışma yapan Aktaş (2015) tarafından da (kahramanlık, milli mücadele, felaket) ifade edilmektedir. Altıkulaç (2024) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yürüttüğü çalışmada da savaş kavramını katliam, cinayet, kıyamet gibi kötü-olumsuz olgularla ilişkilendirmiştir. Tipik gelişim gösteren ve üstün yetenekli bireylerin savaş ve barış kavramlarına yönelik geliştirdikleri metaforlar hemen hemen benzerdir. Bu sonuçlardan farklı olarak üstün yetenekli öğrencilerin savaşın kara delik gibi yayılarak çevresini etkilediği, sadece bir bölgeyi değil tüm dünyayı kirlendiği, savaşa katılan tarafların güç dengesizliği sebebiyle pek çok insanın hayatını kaybettiği, geride kalanların ise gözyaşı döktüğünü ifade eden anlamsal olarak çok yönlü bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür.

Alan yazını incelendiğinde savaş ve barış kavramlarıyla ilgili çalışmaların tipik gelişen bireylerle gerçekleştirildiği, üstün yetenekli bireylerin bu kavramlara yönelik algılarına ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Toplumların dönüm noktası sayılabilecek bilim, teknoloji, düşünce ve sanat hareketlerinin öncüsü sayılmaları (Enç, 1979) ve dolayısı ile devletlerin onlara yükledikleri potansiyel geleceğin mimarları öngörüsü (Çoşkun, 2007) üstün yetenekli bireylerin savaş ve barış kavramlarına yönelik algılarının belirlenmesiyle alan yazınına katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Tipik gelişen bireylere yönelik tutum ölçeği çalışmaları Ural (2019) ve Aktaş (2012) tarafından yapılmıştır. Ancak üstün yetenekli bireylere yönelik tutum ölçeklerine rastlanılmamıştır. Bu anlamda çalışmanın ölçek geliştirecek araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma eğitimciler, psikologlar ve siyasiler için üstün yetenekli bireylerin barışa yönelik farkındalıklarının artırılması ve barışın inşasında potansiyellerinin etkin şekilde kullanılması üzerine yol gösterici olabilir. Bununla beraber bu bireylerin savaşın etkilerine yönelik algılarının anlaşılması sosyal ve duygusal destek programlarının daha hedefe yönelik tasarlanmasına da katkı sağlayabilir. Bu çalışma 7-14 yaş arası 73 öğrenciyle Tokat BİLSEM ile sınırlıdır. İleride yapılacak çalışmalar için, üstün yetenekli bireylerin savaş ve barış hakkındaki algılarını farklı demografik özellikler (yaş grubu, kültürel arka plan, sosyoekonomik durum) açısından karşılaştırmak önerilebilir. Ayrıca, bu bireylerin barış inşası süreçlerine aktif katılımını inceleyen çalışmalar ile onların yaratıcı problem çözme ve liderlik becerilerinin barışı teşvik etmede nasıl kullanılabileceğine dair deneysel çalışmalar yapılabilir. Yine benzer şekilde boylamsal çalışmalar yapılarak eğitim programlarının bu bireylerin barışa yönelik tutumlarını nasıl şekillendirdiği ve barışa yönelik duyarlılıklarının, zamanla nasıl evrildiği değerlendirilebilir. Son olarak, savaş ve barış kavramlarının etkisini sanat, edebiyat ve medya gibi yaratıcı alanlardaki ifade biçimleri üzerinden de incelemek, algıların daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayabilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından 07/05/2024 tarihli 08.29 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır.

Kaynakça/References

- Aktaş, Ö. (2012). *Tarih eğitiminde savaş ve barış: ortaöğretim öğrencilerinin savaş ve barış konularıyla ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi*. Yayın No. (310971) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Aktaş, Ö. (2015). 5-10. Sınıf öğrencilerinin savaş ve barış kavramına yükledikleri anlamların resimler yoluyla incelenmesi. *Turkish History Education Journal*, 4(2), 64-86. <https://doi.org/10.17497/tuhed.185636>
- Aktaş, Ö., ve Safran, M. (2013). Evrensel bir değer olarak barış ve barış eğitiminin tarihçesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 172(172), 131-150. <https://doi.org/10.20296/tsad.21718>
- Anbarlı-Bozatay, Ş., ve Turan, Ş. (2023). Cumhuriyetin altın çocukları özel yetenekli bireylere yönelik hukuki zemin ve politika belgelerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(49-1), 371-392. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.1353310>
- Arslan, K., Kanat, M. H., Arı, A. G., ve Özdemir, M. (2023). Yerli ve göçmen ortaokul öğrencilerinin göç, göçmen, vatan, ülke ve savaş kavramlarına yönelik algıları. *International Journal of Geography and Geography Education*, (50), 164-183. <https://doi.org/10.32003/igge.1269462>
- Ataman, A. (2012). Üstün yetenekli çocuk kimdir. *Geleceğin mimarları üstün yetenekliler sempozyumu*, 27, 4-15.
- Babaoğlu-Özdemir, B., Akkurt, N. D., ve Babaoğlu, B. (2021). Üstün yetenekli öğrencilerin bilim ve fen bilimleri kavramlarına yönelik algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 114-127.
- Bolat, H. (2020). Üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezindeki ve okuldaki sosyal bilgiler dersine yönelik metaforik algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 1135-1144. <https://doi.org/10.18506/anemon.647705>
- Bulut, R., ve Koca, M. K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının barış kavramına ilişkin metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 12(18). <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12116>
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods]*. Ankara: Pegem Akademi
- Canan-Sokullu, E. (2019). Savaş türleri. *Güvenlik Yazıları Serisi*, 22.
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitim ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi*. (Yayın No. 218455) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çapar, D. (2019). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin 'barış' kavramına ilişkin algılarının metaforlar yardımıyla analizi. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 79-91.
- Çelikkaya, T., ve Seyhan, O. (2017). Ortaokul öğrencilerinin evrensel değerlere ilişkin algıları: metafor analizi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 958-977.
- Çifçi, T. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin algıları. *E-International Journal of Educational Research*, 6(3).
- Enç, M. (1979). *Üstün beyin gücü: Gelişim ve eğitimleri [Superior brain power: Development and training]*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

- Er, H., ve Ünal, F. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin demokrasiye ilişkin görsel algılarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 93-106.
- Erişti, S. D. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin görsel anlatımlarında geleceğin dünyasına ve teknolojisine ilişkin algıları. *TALENT*, 2(2), 102-117. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/üstün-yetenekli-öğrencilerin-görsel/docview/1282533839/se-2>
- Gibbs, R. W. (2014). Conceptual metaphor in thought and social action. In M. Landau, M. D. Robinson, & B. P. Meier (Eds.), *The power of metaphor: Examining its influence on social life* (pp. 17–40). Washington, DC: American Psychological Association. Retrieved from <http://content.apa.org/books/14278-002>
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. (Yayın No. 211693) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Godor, B. P. (2019). Gifted metaphors: Exploring the metaphors of teachers in gifted education and their impact on teaching the gifted. *Roeper Review*, 41(1), 51-60.
- Gültekin, M., ve Çögenli, A. G. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi dersine ilişkin metaforik algıları. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 43(1), 1-18. <https://doi.org/10.14812/cufej.2014.001>
- Güney, F. Z., ve Sönmez, S. (2024). Özel yetenekli çocuklarla yapılan metafor çalışmaları: sistematik bir derleme. *Asya Studies*, 8(28), 67-78. <https://doi.org/10.31455/asya.1487451>
- Kanatlı, F., ve Schreglmann, S. (2017). İlkokul ve ortaokul öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(37).
- Kangal, S. B., ve Arı, M. (2013). Üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların ahlaki yargı düzeyine yaratıcı drama programlarının etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170).
- Karabulut, R., Mertol, H., ve Alkan, A. (2017). Üstün yetenekli/zekâlı öğrencilerin medyaya yönelik metafor algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 187-196.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 51-72.
- Lakoff, G., and Johnson, M. (2008). *Metaphors we live by*. University of Chicago press.
- Low, G. (2008). Metaphor and education. In Gibbs Jr, R. W. (Eds.), *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (pp. 212-231). New York, Cambridge University Press.
- Miller, S. I. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational theory*, 37(3), 219-27.
- Musolff, A., and Zinken, J. (Eds.). (2009). *Metaphor and discourse*. Basingstoke, England: Palgrave Macmillan. Retrieved from <http://www.palgraveconnect.com/doi/10.1057/9780230594647>
- Ogurlu, Ü., Öpengin, E., ve Hızlı, E. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin okul ve öğretmene ilişkin metaforik algıları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (46), 67-83.
- Oğuz, B. (2020). Üstün yetenekli öğrencilerin Türkçe öğretmeni ve Türkçe dersine yönelik metaforik algıları. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 80-91. <https://doi.org/10.47477/ubed.777973>

- Özbey, A., ve Karduz, F. F. A. (2018). Özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin ahlaki kimlik ve özgecilik düzeylerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2207-2226.
- Özdemir, F., Aybar-Ercan, Y., ve Yiğit, E. Ö. (2023). Üstün yetenekli bireylerin vatandaşlık kavramına ilişkin algıları. *Özel Eğitim Dergisi*, 24(2), 291-306,291A-306A. doi: <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdereisi.951891>
- Özden, Ş. N., ve Meydan, A. (2021). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının barış değerine yönelik metaforik algıların değerlendirilmesi. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 2(1), 1-23.
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018). T. C. Resmi Gazete (Sayı: 30471). *Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>*
- Özer-Şanal, S. (2022). Special education teachers and technology: a metaphor analysis. *Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science & Mathematics Education*, 16(1). <https://orcid.org/0000-0002-6260-9212>
- Özmen, F., ve Kömürlü, F. (2013). Türkiye’de üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimine ilişkin politika ve uygulamalar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 35-56. <https://doi.org/10.17679/inuefd.108599>
- Öztürk, M., Akkan, Y., ve Kaplan, A. (2014). Üstün yetenekli öğrencilerin matematik kavramına yönelik algılarının incelenmesi. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 2(2), 49-57.
- Root-Bernstein, R. (2015). Arts and crafts as adjuncts to STEM education to foster creativity in gifted and talented students. *Asia Pacific Education Review*, 16, 203-212. DOI 10.1007/s12564-015-9362-0
- Sak, U., (2020). *Üstün zekalılar. Özellikleri, tanılanmaları, eğitimleri*. Vize Akademi.
- Su, Ş. (2021). Özel yetenekli öğrencilerin tarih dersine ilişkin algı düzeylerinin metaforlarla incelenmesi (BİLSEM örneği). *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 400-414.
- Şehirli, Y. A. (2018). Barış kavramına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının metaforik algıları. *Electronic Turkish Studies*, 13(26).
- Tortop, H. S. (2018). Üstün yetenekli öğrencilerin etik ikilemler karşısındaki durumları: ÜYÜKEP Programı örneği. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5(2), 112-122.
- Tortop, H. S. (2018). Üstün Yetenekliler Ahlak ve Karakter Eğitimi Programı (ÜYAKEP) Modeli. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5(2), 100-111.
- Urlu, E. (2019) *sınıf eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin barışa ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi*. (Yayın No. 548763) [Doktora tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative research methods in the social sciences]* (9. baskı) [9th ed.]. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D., (2021). *Üstün yetenekliler için psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları*. Nobel Yayıncılık.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr.Üyesi Fatma MAZMAN BUDAK
fatma.budak@gop.edu.tr

Dr. Öğr.Üyesi Mihriban SÖNMEZ
mihriban.sönmez@gop.edu.tr